

The Project Gutenberg eBook of Sipolan Aapon kosioretki, by Jussi

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Sipolan Aapon kosioretki

Author: Jussi

Release Date: October 10, 2010 [EBook #34054]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SIPOLAN AAPON KOSIORETKI ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

SIPOLAN AAPON KOSIORETKI

Kirj.

Jussi

Helsingissä, K. E. Holm'in kustantama. 1883.

I.

Nuorra naida pitää, vaatii se siihen vanhempanakin.

Olipa lauantai-ilta loppupuolilla elokuuta. Loppuneet ovat viikon kiireiset leikkuutyöt; vasta kylpemästä tullut väki hämärässä tuvassa istuksii ja somastipa hohtaa kaikkien päällä puhtaat, valkoiset paidat. Etuakkunain ääressä miehet päätänsä sukivat, mikä luukammalla, mikä liinaharjalla, mutta karsinassa istuu naisväki ja hiuksiansa palmikoille laittelee. Jutellaan siinä ja tarinoidaan eikä ennen heretä kuin höyryävä perunapata on liedeltä pöydälle siirtynyt, Paikallensa sitten kukin pöytään ehtii eikä kotvalle muuta kuulu kuin piimän särpimistä ja tuoppien kolahtelemista pöydän honkaiseen pintaan. Vaan vähitellenpä kuorikoko kunkin edessä suurenemistaan suurenee ja padan mustanpaistava pohja käskee syömämiehiä herkeämään. Kohta nouseekin väki pöydästä ravittuna, ja pianpa kumpuaa miesten piipuista sinertelevä savu kohden tuvan nokisia orsia. Uudistuu äskehinen puhekin ja hilpeästi hyppelee aatokset sukkelain sanojen selässä, kun mieli on rauhainen ja tyyni ja lepopäivä vartoo.

Muut ovatkin jo aikoja äänessä olleet, mutta talon ainoa poika ja sen nykyinen isäntä, tuo harvapuheinen Aapo, se ei suutaan avaa. Ei se näytä muiden puheista huolivan eikä sekaudu niihin; istuu vaan ääneti pöydän päässä, piippunya hampaissa, seinää vasten nojaten. Luulisipa miehen melkein nukkuvan siinä, ell'ei rätisevä koppa ja pöllyävät savupilvet ilmoittaisi hänen henkensä työstä.

Eipä kuitenkaan kukaan pidä lukua hänen äänettömyydestään, sillä tuommainenhan on mies ollut jo melkein siitä pitäen, kun isävainaja isännyytensä hänelle heitti ja itse muutti tuvan turvetalon alle asumaan. Suruko lienee isän kuolemasta ja huolenpito isosta talosta miehen entistä miittelijäämmäksi tehnyt — vai lieneekö muitakin huolia ollut? Eipä siltä että Aapo ennenkään olisi ketään puheellaan pulahan pannut, pienuudesta pitäen oli hän ollut harvapuheinen ja aatoksiaan muille uskomaton mies — ja siksipä hänestä pitäjän mielipide useinkin arveli, että "jos hän ei juuri tuhmimpiakaan ollut, niin eipä järin terävä-päinenkään". Vaan olipa niitäkin, jotka sen kohdan aivan toisella lailla selittivät. Satuitpas vaan jotain semmoista arvelemaan hänen vanhalle äidilleen taikka tämän monille kyläisille kahvitovereille, joiden parissa Aapo aina näytti parahiten viihtyvän, veisaten ja heille kirjasta lukien — sillä Aapolla oli lapsuudesta pitäen ollut hyvät lahjat lukuun ja veisuun — niin kylläpä toista kuuli! Nämä arvokkaat emännät ne sanoivat, että "Aapo on aina ollut vakava mies, joka ei tyhjiä hommaile ja puhu, eikä ole vanhemmillekaan ihmisille ylpeä, niinkuin kaikki muut nykyajan nuoret."

Pahat kielet, jotka aina syitä löytävät jos mihin ja kaikkien asioista puhuvat eivätkä jätä hiljaistakaan rauhaan, ne kuitenkin yhä juttelivat, että Aapon alakuloisuuteen on syynä yksistään se, ett'ei hän saa millään lailla emäntää taloonsa. Rukkasia niitä oli vaan joka talosta jakanut, vaikka Sipola oli rikas talo, vaikka äidit oli puolella olleet ja kanttori puhemiehenä. Niin sitä usein puhuttiin, vaikk'eihän siitä kuitenkaan mitään tarkkaa tietoa kellään ollut eikä kukaan sitä itse ollut näkemässä taikka kuulemassa ollut. Oli sitä äitikin noista puheista vähän vihiinsä päässyt, sillä eukolla oli vielä vanhoillaankin tarkat korvat ja osasi hän taitavasti aitan ovien takana kuulostella, mitä piit siellä sisällä puhelivat. Mutta silloinpa siitä aina nousi seuraavana päivänä kova meteli ja ankara hammaskiista, sillä eukko oli kielevä ja poikansa maineesta ylen tarkka. Hän olisi vaikka papillekin uskaltanut sanoa, että hänen poikansa on yhtä hyvä kuin muidenkin talojen pojat — ja semmoista lukumiestä ei löydy koko tässä pitäjässä eikä monessa muussakaan!

Tämmöisiä pihinäpuheita niitä kuitenkin pidettiin aika usein, melkein joka kerta kuin Aaposta puhe tuli, ja sitäpä tytöt taas suhisivat tuolla karsinan hämärässä. Sipolan pienin piika, Tiina nimeltään, tiesi nimittäin kertoa uutisen, jota ei millään lailla voinut itseään varten säästää. Tässä päivällä leikkuupellolla ollessaan oli hän kuullut Aapon hyvän aikaa puhelevan mökkiläisensä Tuomas-ukon kanssa, ja pyytävän tämän tytärtä Annua vaimokseen. Tiina oli kyykötännyt ruiskuhilaan suojassa ja kuullut Tuomaan vastaavan Aapon puheisin, joshan ei aivan myöntäenkään, niin eihän juuri ihan jyrkästi kieltämälläkään, "sillä se asia on tytön omassa tahdossa". Tästä tytöt suihkamaan, että "koska se kerran tytön omaan tahtoon heitetään, niin kyllä käy niinkuin on käynyt Aapolle ennenkin". — "Ja johan kaikki muut, paitse isäntä ja Annun isä, tietävät, että Sipolan renki Kalle jo keväällä on antanut kihlansa Annulle ja käynyt Tuomaalassa joka lauantai-ilta ja välistä viikollakin".

Näitä sitä vaan karsinassa tuumittiin, vaikka hiljaa ja varovasti, ett'ei emäntä kuulisi; mutta oli miten olikaan, Aapo istui vain yhä ääneti pöydän päässä eikä kukaan tiennyt suunnillekaan, mitä mietteitä hän savun seassa ilmoille laski. Illan kuluun alkoi piippunsa kuitenkin sammumistaan sammua, ja rupesipa mies tuosta vähitellen liikahtelemaan ja korvaansa miesten tarinoihin kallistamaan.

Ei ne häntä kuitenkaan tainneet erittäin huvittaa, koskapahan hän kohta muistutti miehiä, "ett'eiköhän maatamenon aika jo käsissä olisi, jos mieli huomenna kirkkoon nousta."

Eipä miehet nyt kuitenkaan maata joutaneet, sillä mökin Tuomas kertoeli parast'aikaa rosvotarinoita ja sanoipa yhden nähneensäkin monena iltana talonsa ympärillä vainuavan. "Eikä sitä Vahtikaan tahdo haukkua, mikä mies se lienee." Tuota kaikki pojat, jotka suummalla ovea istuivat, kovasti kummeksivat, Kalle kaikista enin, mutta toisilleen ne siinä silmää iskivät ja ajattelivat: "taisipa se olla sen rosvo".

Ja jäipä kuin jäi Aapokin hauskaa pakinoimista kuuntelemaan, ehdoittelipa vielä itsekkin tuo harvapuheinen mies, "että sietäisihän siitä vallesmannille tieto antaa, koska niitä niin lämmältään liikkuu." "Niinpähän taitaisi tehtävä olla", arveli tuohon Tuomas, mutta penkin päästä meinaili Kalle, että "eikö liene turhaa työtä — kyllä ne kinttunsa katsoo."

Siinä rupatellessa alkoi yö pimitä ja jokainen alkoi levolle hankkiutua. Nuttunsa kukin naulasta otti, heitti sen hartioilleen ja siirtyi, mikä aittaan, mikä tallin ylisille, mikä minnekin. Maata eivät kuitenkaan kaikki menneet, sillä olisitpahan pirtin perälasista katsahtanut tummalle pihalle, olisit ehkä huomannut valkohousuisia olennoita hiipimässä siellä. Nuttu korvissa kulkivat he seinämiä pitkin, kurkistellen nurkista jällelleen, mutta maantielle päästyään juoksivat he sen minkä jalat kannattivat lähimmäisen tien käänteeseen suojaan. Tämä tämmöinen varovaisuus oli välttämätön Sipolan rengeille ja kasakoille, sillä Aapo oli kovin vihainen ja sen hän heti kohta pani työstään pois, jonka tiesi yöjalassa kulkeneen.

Lopulta ei tupaan jäänyt muita kuin Aapo ja Tuomas, joka tämäkin, kopistettuaan "kahvit" piipustaan, alkoi haukotellen hakea nuttuaan naulasta. Mutta Aapo liikautti itseään lasin kohdalle ja kysäsi:

"Joko sitä aiotte levolle mennä?"

"Jopahan se lie makuunkin aika — vanhaa enemmän nukuttaa kuin nuoria, ja jopa näkyvät pojatkin täältä urjenneen. — No, enhän saa nutustani selvää, mihinhän sen paninkaan."

"Olisi minulla vielä hiukan puhelemista kanssanne. — Muistattehan sitä äskeitä puhettamme pellolla?"

"Muistan kaiketi! Kas tuossahan on nuttu! — Ettäkö toden teolla aikoisitte niinkuin naimapuuhin ruveta! — No, tarvitsehan kunnan talo emännänkin."

"Sepä se on, sepä se on — äitikin alkaa jo käydä vanhanpuoleiseksi, ja pitäisihän minunkin aikanani naida."

"Niin niin — nuorra naida pitää, vaatii se siihen vielä vanhanakin, niinkuin sananlasku sanoo — emäntäähän tässä tarvittaisiin, joka talon kunnossa pitäisi. Mitenhän meidän Annusta mahtaisi olla?"

"Hyvin hyvästi, oikein toki ihan hyvästi siitä olisi. Annun laista minä aina olen ajatellut ja miettinyt, joka ei tyhjää koreile eikä kopeile, niinkuin nuo — (tässä kohden taukosi Aapo ja rykäsi) — mutta ettehän te pane vastaan, jos hän itse suostuu?"

"Josko hän itse suostuu — sitä väliä minä en tiedä, niinkuin jo päivällä sanoin, nimittäin sitä tytön omaa mieltä tässä asiassa — mutta mitäpähän pitäisi! Olethan poika ja kelpo mies, niinkuin isäsikin ennenaikoinaan. Luulisipa tytön katsovan etujaan, kun pääsee taloon, mutta käskemään en mene enkä taas kieltämäänkään, sillä en tuota ole ennenkään tehnyt, ja ovathan nuo tyttäreni muutkin miehelle päässeet, yhtä hyvin kuin rikkaimpienkin lapset. — Parasta on että itse käyt tytön puheilla,"

Näin tarinoi tyytyväisenä Tuomas-ukko, pisti piippunsa taskuun ja astua kyynysteli verkalleen pirtistä porstuaan. Portaita myöten kohosi hän sitten porstuan yläsillalle, jonne hänellä oli vakituinen makuusija laitettu, kun hän Sipolassa päivätöitään maksoi. Ja nahkaset korvilleen vedettyään, vaipui vanhus pian uneen.

Vaan kauvan vielä ukon mentyä istui Aapo paikoillaan, äänetönnä katsellen ikkunasta tummaan ulkoilmaan eikä tuvassa kuulunut muuta kuin sirkan vapiseva sävel seinän raossa lähellä uunia. Hiljaa oli kaikki, hiljaa tuvassa, hiljaa ulkona — ja näyttipä yksinäinen mies jo käyvän hiukan levottomaksi. Syvän huokauksen hän rinnassansa huokasi, kohosi seisoaalleen, otti nuttunsa naulasta ja istuutui taas. Mietti sitten taas, tempasi viimein kenkensä orrelta ja alkoi niitä jalkaansa vetää.

Oikeaan jalkaansa jo kengän veti, vieläpä varrenkin alaspäin kiersi, mutta vasempi kenkä jäi jo puolitiehen jalkaan. Vaikka päivän koittoon olisi hän siinä ehkä saattanut istua, ell'ei karsinapuoelta tupaa olisi alkanut kuulua hiljaista vikinää ja ripinää ja kaksi hiirtä juosta piipertänyt yht'äkkiä hänen eteensä.

Ne taisivat kummastella, miksi ei ennen unelias isäntä tänään vielä ollut maata mennyt. Päivällä ei Aapo suinkaan olisi mokomia pahaisia säikähtänyt ja olisi hän silloin antanut hiirten niinkuin muidenkin pienten elukkain elämänsä rauhassa elää, mutta nyt häntä vähäsen vavahdutti niiden pimeässä kiiltävät silmät, ja niinpä hän ihan kuin tietämättään potkaisi vasemmalla jalallaan niin, että kenkä kolisten lennähti aina sopelle saakka ja hiiret sitä tietään pakenivat sinne, mistä tulleetkin olivat. Tuosta pikku pölähdyksestä tointui kuitenkin nyt Aapo ja kenkensä noudettuaan ovensuu-nurkasta, veti hän sen kiireesti jalkaansa. Kaikista miehen tempuista näkyi, että hänellä nyt mahtoi olla mielessä jotain tavallista arveluttavampaa ja entistään oudompaa, kosk'ei hän mielinnytkään maata mennä, vaikka oli sitä muille tyrkyttänyt. Muulloin unelijasta isäntää ei nyt näyttänytkään nukuttavan, mietityttihän vaan kovasti. Lopulta hän nyt kuitenkin kiiruusti veti harmaasarkaisen pyhätakin ylleen, pisti piipun kukkaroineen lasinpenkiltä taskuunsa ja hiipi hiljaa ulos porstuaan. Täälläkään hän ei kuullut hiiskaustakaan, ainoastaan yläsillalla kuorsasi Tuomas-ukko. Porstuan lotisevia siltapalkkeja pitkin astui hän sitten varovasti ulko-ilmaan. Yön hiljaisuus oli käärinnyt talon ja pihan kuhilaspellon hämäreiseen peittoonsa. Hiipeli hän tuolla kuitenkin talon kissa kiiltelevin silmin märässä heinikossa ja silloin tällöin kalahteli maantien takana yösyötössä kulkevan lehmikarjan rautaiset kellot. Mutta muuta vaarallisempaa ei Aapon kuunteleva korva tavannut, kun hän varovasti hiipi aittojen ja tuvan välisestä solasta veräjälle. Tässä seisattui hän vielä kerran kuuntelemaan, tähysteli tarkasti taakseen, mutta kun ei mitään kuullut eikä ketäkään liikkeessä nähnyt, pistäytyi hän sulkupuiden välitse maantielle. Jos hän vielä kerran olisi taaksensa katsonut ja oikein tarkalla silmällä katsonut, olisi hän ehkä huomannut, kuinka keskimäisen aitan ovi, jossa nuorempi naisväki makasi, hiljaa, hyvin hiljaa meni raolleen, kuinka sieltä kaksi — neljä — kahdeksan silmää isännän jälkeen tirkisteli ja kuinka ovi sitten yhtä hiljaa taas sulkeutui kuin se auvennutkin oli. Mutta Aapolla oli nyt matka mielessä eikä hän tätä keksinyt eikä myöskään kuullut, kuinka siellä oven takana sitten hiljaa hänen jälkeensä nauraa kuherrettiin. Hän vaan alkoi astella kasteista maantien viertä, kiireenlaiseen väännätellä, kädet väljissä nutun taskuissa.

Puolen virstan paikoille kuljettuaan juhlallisentummassa yössä, jota ainoastaan joku iltaruskon

häikäisevä tähtönen siellä täällä himmeästi valaisi, tuli hän paikkaan, jossa maantie tekee äkkipolvekkeen ja jyrkkänä sadeveden uurtelemana törmänä kohoaa kulkijan eteen. Tämän mäen alle ehdittyään, seisahtui hän yht'äkkiä ja säpsähti. Mäen päältä alkoi tuntua kummallinen töminä. Ensimmältä se kuului hiljempaa, ikäänkuin kaukaa kulkeva ukonilma, mutta lähenei lähenemistään yhä kasvavalla vauhdilla ja kuminalla — ja ennenkuin Aapon hitaat tuumat ennättivät päästä selville siitä, mitä tuo mahtoi olla, töytäsi mäen päältä kivihiin tulta-iskevin kavioin korskuva hevoislauma. Ell'ei Aapo olisi toiseen kertaan heittänyt miettimistänsä siitä, että "mitähän nuo nyt laukkaa" ja nopeasti hypännyt raviin, josta lika hänen ympärilleen roiskahti, olisi hänestä siinä paikassa tullut multasen maantien miehiä. Mutta kun hän noin kiireesti sivulle siirtyi, niin peljästyivätpä vauhkat hevoksetkin hänen valkeita housujaan, kaarsivat hekin vähän syrjään ja kiitivät sitten maha matalana näkymättömiin.

Noustuaan ravista tielle ja toinnuttuaan vähäsen, tempasi Aapo ison kiven kouransa ja karjaisten kiukkuisella äänellä: "ääh!", johon hiljaiset metsät vastasivat: "ääh", lähätti hän sen vonkuen menemään jo kaukana kumisevan hevoislauman jälkeen.

"Likasin puhtaat housuni tuossa mokoman likarapakossa", mutisi Aapo kämppiessään törmää ylös ja puhdistellessaan savettuneita vaatteitaan. "P——n kylänkonit!" oli hän vähällä sanoa, mutta ei kuitenkaan sanonut, sillä kiroominen on Jumalan sanassa kielletty.

Äkämielin hän ensimmältä asteli, että kengät lotisi ja sora kantapäissä kohosi. Pian taltui hän kuitenkin ennalleen, kun kääntyi valtatieltä syrjäpolulle, jonka tiesi Tuomaalaan vievän. — Sillä Tuomaan tyttären luo oli nyt Aapo matkalla, oli Annun luo menossa asiastaan puhumaan. Yöjalkareissulla oli nyt se Sipolan isäntä, joka aina ennen oli muita siitä kovasti kieltänyt. Syrjäistä metsäpolkua hän öiseen aikaan tallusteli; kulki kaitaista kinttutietä, joka alamäen rinteestä metsien poikki luikerteli tuuhean viidakkolehdon halki, jonne ruskokaan ei kuortunut valaisemaan. Arkana asteli mies ja kokoon oli kuristunut sydän hänen rinnassaan, sillä oudolta tuntui tämä salainen kulku ja usein kompastui jalka pimeässä milloin kivehen milloin kantoon. Viettelipä mielensä silloin häntä takaisin kääntymään ja heittämään sillensä koko tuuman, mutta tukehutti hän kuitenkin tämän halunsa ja kulki eteenpäin. Ja jääköön hän nyt kulkuansa kulkemaan, mutta juostaan me edeltäpäin sinne, mihin hän pyrkii.

II.

Tuo Tuomaalan mökki on sievonen mökki, rakennettuna pienosen luhtarantaisen lampipyörylän rannalle. Häämöittää siinä nyt hämärän sisästä vähäinen vasta tehty tervanurkkainen pirttirakennus, sen kanssa nurkattain on pihanpää; huoneet ja ta'ampana tuolla seisoo aittapari, joista toinen on vaatehuone, toinen eloaitta.

Hiljaistahan täällä on, hiljaista ja äänetöntä elokuun yön viileässä helmassa, Narahtaapa kuitenkin tuolloin tällöin tuolta lammelta poikiaan kuletteleva sorsa ja välihin kalahtaa kujasta pikkuhärän kaulassa rautanen kello, kun lähelle työntäytynyt lehmävasikka siihen hännällänsä huiskauttaa. Mutta eipä sitten kaukaan aikaan taas kuulu ei sorsan narahdusta eikä kellon kalahdusta.

Yht'äkkiäpä tuosta kuitenkin mörähtää yhteen ääneen koko pikkukarja, kello kalisee ja tutusti ynisten rientää vasikat porstuan ovesta tulevaa naista vastaan. Ystävällisesti tämä heille huhuaa, lähestyy sanko kädessä ja panee sen piha-aidan toiselle puolelle. Kilvan vasikat astiansa tyhjentävät, keikauttavat sen sitten kumolleen ja vieläpä pohjankin puhtaaksi nuoleksivat. Mutta pianpa poistuu solakkavartalainen tyttö, astuu helhytellen solasta aitallenssa ja sinne katoaa. Hetken hän siellä vaateortensa ääressä viipyy, pukee päällensä puhtahan hameen ja punareunuksilla hihansuita koristetun ostopalttinasta ompelemansa pyhäpaidan. Kaulaansa kiertää hän Kallelta saamansa pihkahelmet ja sormehensa sovittaa kultasormuksen, sillä hän on Kallen kihlattu, on ollut jo Helluntainpyhistä saakka.

Istuutuu sitten tuo somaksi suoriutunut tyttö aitan kynnykselle, leuka kätehen nojaten, ja katselee, katselee tuonne metsän laitaan kesantopellon poikki, ja sitten ahotietä pitkin.

Mutta sitä, jota hän odottaa, sitä ei vielä näy — ei sieltä näy muuta kuin mustaa, pimeätä metsää ja ylempänä himmeästi rusottelevaa iltataivasta. Rapsahtaapa tuosta yht'äkkiä sitten kuitenkin hänen takanansa aita ja säpsähtäen tyttö jo ennättää aatella, että "sielläkö se nyt tuleekin tuo?" ennenkuin päänsä kääntää. — Mutta se onkin vaan Vahti, joka nyt päiväisiltä juoksuiltaan kotiutuu. Hiljaa vikisten ja tuuheata häntäänsä tuttavasti heilutellen se tytön luokse juoksee ja laskee päänsä hänen polvilleen.

Hellästi tyttö häntä silittelee, hyväilee — koska ei Kalle joudu ja yö jo on ja muutenkin ikävä.

"Vahti-miestä, voipa sitä Vahti-miestä — mistäs nyt tulet ja mikset miesten matkassa kulje? — Vahti-miestä — mutta eipä se jätäkään Annua yksinään, eipä jätäkään, kun kaikki muut vaan jättää. Vahdi sinä vaan — vahdi vaan taloa, olisihan minussakin vahtimista — (nyt katsahtaa hän taas tuonne metsänrinnettä kohti) — mutta et sinä minua ymmärrä vahtia, olet järjetön luontokappale, vaikk' on silmäsi niin viisaan näköiset. — Vaan miks'ei hän nyt jo tule — eiköhän tullekkaan — —" mutta nyt kohoavat koiran korvat pystyyn, pää luikahtaa tytön käsien alta ja muristen alkaa se juosta metsäpolulle päin. Sitten ärähtää se äkkiä äkäiseen haukuntaan, mutta vaikenee vähän ajan päästä ja tuntuu vikisevän, niinkuin koira tutulle miehelle vikisee.

"Se on Kalle, se on Kalle! — Vaan minäpä en ole häntä näkevinänikään — Saadaanpa nähdä, mitä Kalle tekee, kun tulee", — ja poispäin kääntää vilkas tyttö päänsä, nojaa poskensa vasten vasempaa kättänsä ja katselee kohden hämärää iltatähteä, joka tuolta tuvanharjan takaa jo alkaa pilkutella. Ei hän ole mitään näkevinään eikä kuulevinaanakaan, vaikka kyllä kuulee, kuinka Kalle lähenee ja koiran kanssa tullessaan telmii. Eikä hän päätänsä käännä sittekään, vaikka Kalle aivan vieressä yhä Vahdin kanssa mellastelee. "Eiköhän se suljekaani minua syliinsä — yhäköhän se vaan koiran kanssa leikkii" — ajattelee tyttö ja odottaa vielä vähäsen, mutta kun Kalle ei sittenkään häntä syliinsä sulje, ja yhä vaan koiran kanssa leikkii, niin jopa pitää Annun päänsä kääntää. Vähäsen hän kuitenkin sitä kääntää, niin vähäsen, että vaan parahiksi saattaa sanoa hyvin kuivalla ja välinpitämättömällä äänellä: "ka, hyvää päivää — sinäkö sitä oletkin, minä luulin että kuka se oli". Sitten hän kääntää taas päänsä pois ja alkaa hyräillä itsekseen. "Päivää, päivää!" vastaa Kalle, mutta pelailee vaan sillä välin vielä koiran kanssa — "vaikka yöhän nyt jo onkin — kas, tuota Vahtia, — soh — ei anna yhtään rauhaa." — "Vahti seh! anna vieraan olla rauhassa!" Vahti hyppää Annun luo, nuolasee häntä poskelle ja laukata kaapasee sitten siitä häntä suorana pihaan, jossa vasikat tuota ensin säikähtävät, hyppäävät mörähtäen askeleen syrjään, mutta seisattuvat sitten ja märehtivät sitten taas yhtä rauhallisesti kuin ennenkin. Kalle ensin vähän aikaa seisoo ja katselee aitan kynnyksellä istuvaa tyttöä. Mutta tyttö ei katsele häntä, katseleehan yhä vaan kohden himmeää iltatähteä eikä virka mitään, hyräilehän vaan vähäsen.

Eikä poikakaan mitään virka. Hiljalleen laskeutuu hän kivelte tytön viereen istumaan. Tyttö kyllä sen kuulee ja tuntee, mutta ei ole kuulevinaan eikä tuntevinaanakaan. "En ole tietävinänikään — mitäs hän ensin vaan koiran kanssa leikki — saas nähdä eikö tempaa syliinsä —"

Tyttö arvaa ihan oikein. Ei hän enää toista kertaa ennätä samaa ajatella, niin jo napsahtaa poskelle suutelo, napsahtaa toinen, napsahtaa kolmas ja kahden puristavan käsivarren välissä on tyttö.

"Ai, kuin säikäytti toista — heitä irti — muuten minä! — No — no — no —! minä huudan isää ja äitiä! — Mutta minkätähden sinä niin kauvan viivyit? — Eipä lauaintakaan luulisi joutuvan tyttönsä luokse."

"Eipä tuo vielä myöhäistä ollut, koskapahan ei pyrkiäkään tarvinnut — ethän vielä ollut levolle aikonutkaan."

"Niin, mutta minä olen odottanut jo päivän laskusta asti — täällä ei ole ketään muita kotona kuin minä — isä on teillä ja äiti ja Mari menivät kirkkoon."

"Hyvä sitten! Mutta sinä et tiedä uutisia? Kohta saat talon isännän sulhaseksesi."

"Olehan toki! Sinustako talon isännäksi? Pyhyy! Koehan vaan renkinä pysyä ja minä pysyn mökin tyttönä."

"Ja sievänä tyttönä — minun omituisena Annuna! — Olitpa ihana, kun istuit tuossa äsken helmet kaulalla."

"Mutta kuitenkin viivyit ensin melkein puoliyöhön ja sitten pelasit vaan koiran kanssa —"

"No älä nyt siitä — enhän ennen päässyt eikähän yö ole vieläkään puolessa. — Mikä lie isäntään tänä iltana mennyt, kun se ei maata lähtenytkään, vaikka me kaikki nuoret jo ajoissa pirtistä poistuimme — mutta sinne se vaan jäi istumaan ja isäsi jäi kanssa. Porstuasta kuulin, että ne siellä jotakin juttelivat. Meitä oli monta miestä, jotka olisimme odottaneet isännän maata menoa, mutta kun ei siitä valmista tullut, niin aattelin minä, että kun näkee, niin nähköön, ja sitten päästiin kuin päästiinkin hiipimällä pois. Maantiellä oli koko kylän hevoset, me hyppäsimme selkään ja: ann' mennä vaan! Teidän tienhaarassa käännytettiin hevoset takaisin, lyötiin kämmeniä yhteen ja monen miehen parkaistiin — mutta ne uutiset ovat semmoisia, että meidän isäntä kuuluu lähtevän emäntäperiin. Se poika se kuuluu taas alkavan kosia, kuulema."

"Joko taas? — Ja kirkonmäellekö, niinkuin aina ennenkin."

"Senpähän sitten näkee, mutta tosi sillä vaan mielessä kuuluu olevan. Meidän Tiina sanoi kuulleensa,

että hän oli isäsi kanssa sinusta puheita pitänyt."

"Missä se on sen kuullut? — eiköhän ole vaan sinulle omiaan puhunut?"

"Ei Tiina minulle valehtelee, me olemme hyviä ystäviä Tiinan kanssa — kuului tänä päivänä pellolla isälles puhuneen — Tiina oli kuullut sen — ja näinhän minäkin, että ne yhdessä kuhilaastivat."

"No, mitäs isä oli sanonut?"

"Luvanneen kuului, jos itse tahdot."

"Vai niin — siinäpä se onkin — isä kyllä lupaa, mutta omaan tahtoon se siltä heittää."

"Entäs jos sinä itse tahtoisitkin ennen mennä rikkaalle isännälle kuin köyhälle rengille —"

"Mitäs jos tahtoisin?"

"Onhan meidän isäntä vielä poikamies —"

"Ja vielä tuoreimmassa iässään —"

"Vaikka jo viideskymmen alulla —"

"Mutta se on siivoluontoinen ja hyvälukuinen —"

"Ja veisatakin osaa."

"Eikä käy yöjalassakaan, niinkuin sinä."

"Mutta huomenna se tulee sinun luoksesi ja kihlat tarjoo — mitäs sanot?"

"Äkkiä sen tyttö pyörälle panee yhden vanhan pojan. — Kun minä alan sitte puhua, niin se siihen paikkaan takertuu ja asia jääpi sanomatta, niinkuin sille kuului käyneen monta kertaa ennenkin."

"Mutta jospa ei jääkään sanomatta, jos se luontonsa karkasee ja puhuu ja tahtoo syliinsäkin ottaa — ja suudella näin — ja —".

"Elähän nyt! No! — silloin minä lyön korvalle — mutta jos se yöllä tulisi, niin tietäisin kyllä paremmankin tempun, jonka jo kerran tuolle hovin renttuherralle tein, joka tänne aina yllätteli — narraisin eloaittaan ja pönkittäisin sinne."

Kotvan aikaa siinä vielä puhelivat tämmöistä ja muuta kanssa kesäyön tyvenessä hämärässä ja kiiruusti kulkivat nuo hauskat hetket. Mutta ei Kalle kauan tahtonut viipyä, sillä pitihän hänen ennen kotona olla kuin päivä valkiaisi. Eikä Annu häntä kauan viivytellytkään, mutta olihan kuitenkin vähä niinkuin tyytymätöin, kun Kalle niin kiireelle lähti. Käskihän kuitenkin hänen huomenna, kun oli sunnuntai, Leppikorven tielle vastuusen tulemaan, sillä sinne oli hän aikonut marjaan mennä. Ja Kalle lupasikin, lupasihan aivan mielellään, sillä kuinkas olisi hän lupaamatta saattanut olla, kun niin itsensäkin marjaan mieli teki. Ja sitten hän lähti, lähti ja katosi yön läpinäkemättömän peitteen taakse. Mutta kauan kuunteli hänen jälkeensä Annu. Nousi hän sitten viimein aittahansa ja laskeutui kovalle, mutta puhtoselle vuoteelleen. Ja tuossa hän jo näki keveitä unia, näki, kuinka hän kuuliaisiaan vietti, näki, kuinka Kalle tuonne korpeen uudispirtin laitto ja kuinka siellä iloisia häitä tanssittiin.

Vaan tummaa tietänsä käveli Kalle. Hiljainen yöllinen tuuli oli hengitellä alkanut ja työntänyt pilvilöitä kirkkaan taivaankannen eteen, eikä nyt enään yhtäkään tähtöistä näkynyt. Melkeinpä pilkkopimeässä kulki nyt Kalle, kulki ensin polkua myöten kesantopellon halki, sitten koleaan kivikkoahon poikki ja viiletteli viimein tuota mukavampaa metsätietä myöten, joka maantielle saattoi.

Vähäsen aikaa kuljettuaan, seisottui hän ja kuulosti.

"Mika peijakas siellä veisaa vai korvaniko tilliä soivat?"

Eipä korvansa kuitenkaan tilliä soineet, sillä yhä selkeni lähenevä ääni ja pian eroitti kuunteleva mies tutun virren nuotin, tunki hetken päästä äänenkin, tunki sen virsikkään isäntänsä, Sipolan Aapon, omaksi ääneksi.

Ensin hän hetkahti kuin pelästynyt varsa, mutta sitten muisti, että onhan nyt pimeä. "Mutta minnehän nyt isäntä yöllä kulkee — eihän vaan? — mutta minnekäs sitten, jos ei sinne", ja nyt oli kaikki selvillä ja samassa hän myöskin muisti Annun uhkauksen.

"En minäkään rauhassa isäntää ohitseni päästä — säikäytetäänpäs vähän pelkuria miestä." — Ja kun valkeat housut puiden välistä vilkahtivat, hyppäsi Kalle koppina polulta metsään ja parkasi julmalla

äänellä. Tulijasta oli matka metsätien hiljaisessa synkeydessä alkanut tuntua vähän oudolta, semminkin kun hän nyt tiesi tekevänsä sitä, mistä aina ennen oli kovasti väikeänsä kieltänyt. Senpä vuoksi ja ehkäpä vähän rosvojenkin pelossa oli hän aloittanut virren. Mutta kurkkuunpa katkesi juuri lähtemäisillään oleva sävel ja yhtä katkonaisesti siihen metsän seurakunta tuolta kaukaa vaaran kyljestä vastasi. Kauhistuksen kamalalla äänellä kirkasi hirmuisesti säikähtynyt mies ja oli sitten paikkaansa istuilleen typeryys. Vaan sai hän kuitenkin siksi luontoaan lyödyksi, että osasi hänkin tien viereen hypätä. Kova läähätys kuului sieltä kuitenkin nauruaan pidättelevän Kallen korvaan ja itse tunsu isäntä, että housunsa melkoisesti lepattivat vapisevia sääriä vastaan. Vastakkain seisovat siinä nyt toinen toisella puolen tietä isäntä ja hänen renkinsä. — Kovasti peloitti Aapoa, sillä muisti hän tämän-iltaiset rosvoitarinat ja arveli tuolla mustien puitten takana metsäläisten väijyvän. Aatteli hän ensin jo pakoinkin lähtevänsä, mutta uskallus petti, sydänala kovin pelosta temmelsi ja jalka ei ottanut totellaksensa. Ja sitten hän jäi paikalleen seisomaan ja aatteli, että ehkä se olisikin parasta, jos ei liikkuisi. Puukkonsa hän kuitenkin tupestansa sujutti ja painoi sen petäjän kaarnaan, jotta se paremmin käsillä olisi, jos niiksi tulisi.

Mutta Kallesta alkoi tämä piilosilla olo jo tuntua ikävältä. Ettei isäntä paikaltaan liikahtaisi, niin kauan kuin hän sijoillaan pysyisi, sen hän kyllä arvasi. Mieli hän ensin rynnätä esiin pahasti parkaisten kuin äskenkin, mutta sitten hän arveli toista keinoa paremmaksi. "Jos minä nyt täältä päin huutaen lähdän, niin isäntä lähtee edeltä kotiin juoksemaan ja Annun kepposesta ei tule mitään. Vaan minäpä hiivin tästä hiljaa tieheni, kierrän selän taakse ja sieltä kun huudan, niin saalis kyllä apajaansa töytää." Näin Kalle mietti ja samassa juolahti mieleen aatos käydä edeltäpäin jo Annullekin isännän tulosta ilmoittamassa. "Kyllä isäntä siksi odottaa — ei se kierroksestaan niin vähällä karkaa."

Kalle koetti hivuttaita metsästä polulle niin hiljaa kuin mahdollista, mutta silloin tällöin rasahti kuiva oksa hänen jalkansa alla. Aapo puunsa juurella sen kyllä kuuli ja koki painautua yhä hiljempaa olemaan. — Polulle päästyään lähti hän kiiruhtamaan takaisin mökille. Annu oli siellä parhaallaan toiseen kertaan äskeistä untansa näkemässä, kun Kalle tuli ja naputti ovelle. "Ei se vielä isäntä ole, vaikka kohta on sekin täällä — minä olen Kalle, mutta isäntä odottaa minua tuolla puun juurella" — puhui Kalle lukon reijästä sisään — "odotahan vähän, kohta minä sen jäniksen ajan makuuksestaan tänne" — ja sen sanottuaan läksi hän juoksemaan takaisin. Annu ei ensin ymmärtänyt mitään, mutta sitten hän kuitenkin ymmärsi, että kyllä kai isäntä tulossa lienee, sillä eipähän Kalle olisi tyhjän tähden takaisin kääntynyt. Ei hän sitä kuitenkaan vielä oikein osannut uskoa, että Sipolan vanha-poika kehtaisi yöllä tulla mökkiläisensä tyttöä kosimaan. "Olihan siihen päiviäkin, jos se ollenkaan oli sen mielessäkään — mutta kuka niiden vanhain poikain tietää, mikä niitä viimein villitsee, eikähän Kalle olisi tyhjän tähden ruvennut siitä puhumaan." Ja kun tyttö sitten sitä ajatteli, että "mitäshän jos isäntä sittenkin tulisi ja minä saisin sen tuonne eloaittaa pönkitetyksi ja se sitten tulisi koko kylän tiedoksi ja kaikki Aapolle nauraisi", kun hän tätä ajatteli, niin alkoi se hänestä tuntua niin hauskalta, että hän jo melkein odotti isännän tuloa.

Mutta Kalle oli ennättänyt takaisin sinne, minne oli heittänyt toisen odottamaan. Hän ei kuitenkaan mennyt suorastaan kohti, mutta kamposi syrjään ja kiersi odottelevan selän taakse. Sitten hän hiipi matalana polkua myöten melkein sille kohdalle, josta varoi isännän syrjään hypänneen. Kuulustelihan tuossa sitten, vieläkö Aapo puunsa suojassa seiso. Ja siinäpä se vielä seisokin, koskapahan lehdet silloin tällöin jalan alla ritisivät, ja saattoi sieltä muutenkin nähdä niinkuin vähä valkeain housujen tapaista oksain välitse. Silloin Kalle kohosi suoraksi ja kysyi kovin rosvon äänellä: "Onko siellä jänis vai mies siellä kuusen juurella?" — Aapo oli odottanut hyökkäystä edestäpäin, mutta kun sitä ei alkanut kuuluakaan, oli hän jo arvellut lähteä matkaansa jatkamaan. Kovastipa hän nyt säikähti, kun jo vaara takanakin väjyi. "Jäniskö siellä on vai mies", mörisi Kalle uudelleen, kun ei vastausta kuulunut. Mutta ei Aapo nytkään saanut ääneen. Silloinpa Kalle kaivoi tulukset taskustaan ja iski. "Tottapa se on jänis — ja jänis on ammittava", tuumasi hän ja iski uudelleen, että säkenet kauaksi säihkyivät pimeässä. — Nyt Aapo jo lähti. Hän luuli, että häntä piilukolla aiottiin ampua tuohon vaan noin kuin jänistä makuusen.

"Mies minä olen — ei pidä ampua, mieshän minä olen", rukoili hän surkealla äänellä, mutta kun Kalle yhä vaan iski eikä helpoittanut, niin sai kuoleman kauhistus hänen sääreensä viimeinkin liikkeelle. "Ehkä se ei laukeakaan — ehk'ei Jumala sen annakaan laueta" — ennätti hän aatella ja kursasi viidakosta polkua kohti. Sille kerran päästyään kirmasi hän eteenpäin kuin tallautunut hevonen. Kalle jäi paikoilleen polviaan pidellen nauramaan, sytytti sitten piippunsa ja kuuli vielä kaukaa, kuinka maa jymisi ja oksat katkeilivat pakenevan miehen jalkojen alla. Kerran vauhtiinsa päästyään kiiti tuo vakainen mies vihurina eteenpäin ja tuntui hänestä kuin pyssy joka hetkellä hänen peräänsä laukiaisi. — Vihdoin seisotti hän kuitenkin menoaan, kun metsätie loppui ja hän joutui sille aukealle aholle, jonka toisesta laidasta pellon takaa kuumotti hänen matkansa määrää, tuo Tuomaalan mökki.

Ankarasti läähättäen seisattui hän nyt ja katsoi taakseen. Mutta ei sieltä ketään näkynyt, ei muuta kuin tuo musta tiensuu, josta hän vasta oli itse töötännyt. Eikä hiiskaustakaan kuulunut, ei muuta kuin hänen omain keuhkajensa valtava lietsonta — ja vähitellen siinä kivelle istuutuen rauhoittui mies.

Mutta panipa hän nyt paitansa napin kiinni, joka juoksun temmellyksessä oli auennut, asetti hattunsa oikealle kantilleen ja lähti mökkiä lähenemään. Pellolla hyökkäsi häntä vastaan Vahti ärhentelevällä haukunnalla ja pauhasi sitten hänen kintereillään aitoille asti. Mutta Aapon rinnassa sykähti nyt rohkeus ja päättäväisyys eikä hän koiria pelännyt. Annu oli arvannut Vahdin haukunnasta vieraan tulon ja istuutunut eloaitan kynnykselle. Nyt oli hänellä nuttu päällä ja sen alla kaulassa huivi. Aapo oli tullessaan miettinyt hyvinkin koreita pyrkijäispuheita, mutta kun hän nyt Annun ulkona näki, eikä niitä puheita tarvittukaan, joutuikin hän kokonaan hämmennyksiin ja osasi tuskin tervehdystään toivottaa. "Hyvää iltaa isäntä — minnekäs se on isännällä matka näin öiseen aikaan", sanoi Annu. — "Eipähän juuri — eipähän tuota — tännehän minä — tuota — vaan läksin vähä —" vastasi isäntä ja tunsi jo hikoilevansa. — "Taloon ei sattunut nyt ketään muita kotiin kuin minä ja Vahti — lähtivät tästä muut väet kirkkoon ja eikö tuo isä liene teillä — vaan isäntä on hyvä ja käypi huoneesen." — "Kyllä minä saatan tässäkin — eikä mulla ookaan mitään erinäistä isälles eikä muille — läksin vaan huvikseni vähä kävelemään — se on tuo poikamiehen elämä niin yksinäistä ja ikävää." — Kun Annu huomasi, mihin päin Aapo tahtoi puhetta kääntää, käänsi hän sen tahallaan toisaalle. "Onkos teillä vielä paljon leikkuuta tähdenä?" — "Leikkuutako — eihän sitä hyvin, vaan onhan sitä vielä — mutta tänä päivänä minä isäsi kanssa leikkuupellolla puhuin, että —" "Mutta eihän se isäntä nyt tässä pimeässä saata seista — eikö isäntä nyt lähtisi pihan-päähän?"

"Kyllä minä tässäkin saatan — eikä tuo täällä olekaan niin pimeä kuin tuolla tullessa metsässä — minä istun tähän kynnykselle — ei, istuu vaan Annukin paikoillaan, eihän minua pidä pelätä —"

"Kukas sitä nyt isäntää pelkääkään, joka aina on niin hyväluontoinen, mutta enhän minä nyt toki viitsi isännän vieressä istua."

Annu aukasi sen aitan oven, jonka kynnyksellä Aapo istui ja meni sisään. Aapo meni jälestä. Hän oli kummallisesti hurmaantunut ja tunsi, kuinka poskensa paloivat.

"Miksi Annu ei viitsi minun vieressäni istua — voi, kyllähän se viitsii, vaikka se vaan — viitsiihän se sylissäkin" — ja Aapo oli niin kumentunut, että tavoitti tyttöä syliinsä. Mutta Annu sysäsi hänet luotaan aitan perälle. "Pysy poissa minusta, sen vanha kontti" — ja samalla paukahti aitan ovi kiinni ja rasahti kahdesti lukkoon.

Vaan pianpa jäähtyi Aapo kun kuuli ulkoa helakan naurun ja tunsi nenässään uutiselon tuoreen tuoksun. Katkerasti kiroten ryntäsi hän ovea vastaan, mutta se ei liikahtanutkaan. Kumahtihan vaan kuin tynnörin pohja ja ponnisti miehen takaisin. "Ei siitä pääse — se on meidän vanhan eloaitan ovi — ei se säry, kun sen isävainaja kerran on raudoittanut — mutta päästä minun pitää, pitää vaikka p—le valaisi rautapadan pääni päälle — ettäkö minä sen Tuomaan tyttö-rahjuksen antaisin tehdä itsestäni koko pitäjän pilkan — minä menen katosta kuin ukkonen, minä sären seinät — missä minun puukkoni? — sehän jäi sinne puun kylkeen — mutta pääsen minä siltä — pääsen minä siltä". — Ja hän kiipesi hinkalon laidalle ja tavoitti kattoa. Mutta katto olikin siksi korkealla, että hän sinne kättä ojentaessaan menetti tasapainonsa ja horjahti, horjahti ensin toisanne päin, mutta kampesi sitten ruumiillaan niin, että horjahti vielä pahemmin toisanne päin ja putosi pitkäkseen jauhohinkaloon.

* * * * *

Tähän loppui nyt tuo Sipolan Aapon kosissa-käynti, josta hän oli viimeistä hyvää itselleen toivonut. Kun Tuomas-ukko huomisaamuna verkalleen aamiaisensa syötyä lähti isäntätalostaan kotiaan katsomaan, niin hämmästyipä hän kovin, kun kuuli eloaitastaan rykimistä, vaikka ovi oli kiinni ja avain suulta poissa. Kummia arvelten nouti hän pihanpääkammarin naulasta avaimen ja meni aittaansa. Mutta kovinpa hänen silmänsä repesivät, kun näki siellä kunnioitetun isäntänsä, jonka kaikki olivat luulleet kirkkoon menneen, aivan silmänripsiä myöten jauhoisena nojautuen hinkaloa vasten tuijottavan eteensä maahan. Eikä hän näyttänyt näkevän eikä kuulevan, että kukaan oli aittaansa tullutkaan. Tuijotti vaan ja rykäsi silloin tällöin kuivan yskän. Mutta kun Tuomas viimein häntä kylkeen nykäsi ja kysyi: "mitenkä se isäntä on tänne joutunut", niin vastasi hän kovin nuleisena ja yhä maahan katsoen: "omat syntini ja pahat himoni". Ja sitten hän lähti ulos aitasta kotiinsa päin astumaan eikä totellut, vaikka Tuomas kielsi häntä tupakalle jäämään. Pois hän vaan urkeni mökistä ja otti mennessään puukkonsa petäjän kyljestä. Siinä muisti hän, että kun olisi sitä ensimmäistä varoitusta totellut, joka hänelle sillä paikalla oli annettu, ja kiertänyt kotiinsa, niin ei olisi tätäkään tapahtunut. Mutta sitten hän myöskin muisti, että olihan hän monta kertaa kironnutkin, pari kertaa varmaankin, ja sitä syntiä ei hän ennen vielä milloinkaan ollut tehnyt. "Oikeinpa olikin minulle, mitäs tarvitsi minun yöllä lähteä kulkemaan — olisin ollut niin kuin ennenkin — ja mitäs nyt omat palvelijat ja muut ihmiset tästä sanovat, kun saavat tietää — vaan ehk'ei ne sitä saakaan tietää" — (ei hän tiennyt, että Annu ja Kalle nyt juuri parhaallaan sitä asiaa Leppikorven tiellä nauroivat).

Sen termän alla, missä hän oli hevosten tieltä raviin hypännyt, yhtyi häneen Sipolan pikkukarja. Ne siinä ensin suurin silmin katselivat valkeaa jauhoista miestä, mutta kun tunsivat hänet isännäkseen, alkoivat kävellä lekerrellä jälestä ja hänen nuttunsa liepeistä maittavaa suurusta nuoleksia. Eikä Aapo

heitä pois häsinytkään, eikä lie huomannut, vai muutenko lie aatellut, että "nuoleksikoot, siitähän saavat". Aina kotiveräjälle seurasi häntä vasikat ja surullisesti siihen ynisemään jäivät, kun Aapo sulkupuiden välitse pihaan pistihe. Siitä astui hän pirttiin, riisui nuttunsa naukaan ja meni sitten lähteelle peseytymään. Sen tehtyään pukihe hän puhtaisin ja veisasi ja luki sitten koko päivän, aivan niinkuin ennenkin.

Mutta samana iltana tästä hänen matkastaan koko kylä nauroi ja sai hän elinkautiseksi nimekseen siitä nuoren kansan kesken "myllymiehen" nimen. Ja vielä tänäkin päivänä sanotaan siinä kylässä sille, jonka naimapuuhat sattuvat pahasti käymään: "hukkuipa kuin Sipolaisen tuumat jauhohinkaloon", eli myös näin: "kävipä kuin Sipolan Aapon yöjalka-reissu".

Mutta siitä päivästä pitäen tuli Aapo entistään yhä jurommaksi ja vähäpuheisemmaksi ja samalla jumalisemmaksikin. Vaan yhdessä kohden muutti hän mielensä ja se oli siinä, ett'ei enää koskaan kieltänyt väkeään kulkemasta, minne tahtoi, vaikkapa olisi sitte yölläkin kulkeneet — ja siitähän olivat hänelle kaikki rengit ja piiat suuresti kiitolliset.

Yhtenä ainoana päivänä oli Aapo kuitenkin nähty erittäin iloisena ja hupaisena. Se päivä oli silloin kuin Annu ja Kalle häitään pitivät. Annua oli isänsä ankarasti torunut, ja oli Annun täytynyt pyytää Aapolta niinkuin vähä anteeksikin. Sitä ei hän kuitenkaan olisi tehnyt, ell'ei Kallekin olisi sanonut, että "saatathan tuon nyt isäsi mieliksi tehdä". Aapo oli siitä "sydämen nöyryydestä" niin hyvästynyt, että oli vietättänyt nuorelle pariskunnalle häät Sipolan isossa pirtissä ja vihkimätilassa oli hän itse toimittanut lukkarin ammattia. Olipa sitten huomentuoppia juotaessa kymmeniä pöytään heittänyt ja siitähän lie niin puheliaaksi tullut, että oli kertonut alusta loppuun koko tuon kosimaretkensä Annun luo ja puhunut kaikesta, mitä hänelle sillä tiellä oli tapahtunut, niinkuin hiiristä, hevosista ja muista seikoista. Sitä hän vaan kaikista enin ihmetteli, että mikähän se mahtoi olla se mies, joka häntä oli ampua meinannut, mutta että hän kuitenkin oli pelastunut, "kun ei Jumala ollut antanut ruudin syttyä, vaikka pyssy oli jo ihan kohti ojennettu ollut ja jo säkenetkin piistä sähköneet".

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SIPOLAN AAPON KOSIORETKI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do

with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project

Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and

donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541.

Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.